

XUÂN ĐỨC

*chúng chỉ
thời gian*



Chứng Chỉ Thời Gian

Xuân Đức

Chia sẻ ebook: <https://downloadsach.com>

Follow us on Facebook: <https://facebook.com/caphebuoitoi>

Table of Contents

<u>NHÂN VẬT</u>
<u>PHẦN THỨ NHẤT</u>
<u>I.</u>
<u>II.</u>
<u>PHẦN THỨ HAI</u>
<u>III.</u>
<u>IV.</u>
<u>V.</u>

Vở kịch này tôi viết năm 1988, đã được Trường Đại học sân khấu - điện ảnh dựng năm 1990.

Kịch dài 2 phần 5 cảnh

NHÂN VẬT

- **Hiền** : Quá khứ 19 tuổi, hiện tại 43 tuổi
- **Phan** : Quá khứ 32 tuổi, hiện tại là giám đốc công ty di tích lịch sử văn hóa 56 tuổi
- **Toại** : Người cùng thời với Phan - Hiền
- **Lưỡng** : Người cùng thời với Phan - Hiền
- **Thoa** : Con gái của Hiền, 23 tuổi
- **Nguyễn** : Con trai của Toại, 25 tuổi

Một số chiến sĩ quân giải phóng, lính Mỹ, Ngụy

PHẦN THỨ NHẤT

I.

Mùa xuân năm 1970, mặt trận rừng miền đông - không gian hoành tráng - Từng đoàn quân ra trận - Bài ca "Tiến về Sài Gòn" rộn ràng giục giã...

Hiền, một cô gái trẻ, quân phục giải phóng, bồn chồn nhìn theo đoàn quân... Rồi cô quay vào vồng tập hát một mình bài "Tiến về Sài Gòn". Từ phía sau Phan xuất hiện ngấm ngấm, Hiền giật mình quay lại...

Hiền : Kìa Trưởng Ban! *(Nhảy ra khỏi vồng)* Báo cáo trưởng ban!...

Phan : *(Cột nhả)* Đừng gọi tôi thế... giờ này không phải là giờ hội họp hay công tác. Cứ gọi là anh Phan có phải thân mật hơn không?

Hiền : Dạ... dạ thưa thầy...

Phan : Ừ... thì gọi thế cũng được. Dù sao tôi cũng có dạy em một vài tiết học. Mặc dù bây giờ đã làm trưởng ban dân vận, tôi không còn ngồi trên bục giảng nữa. Nói như người đời vẫn nói tôi "mất dạy rồi". *(Cười)* Hiền ơi... Hiền!

Hiền : Dạ thưa thầy...

Phan : Sao Hiền quá khách khí thế! *(Lặng ngẫm)* Em có điều đáng quý hơn nhiều kẻ khác là, là dù tôi có dạy thay thầy Hoàng vài tiết, mà nay em vẫn nhớ gọi tôi bằng thầy. Nhất tự vi sư, bán tự vi sư sách xưa vẫn dạy thế. Nhưng việc ấy chưa phải quan trọng. Đáng ra em phải nhớ việc này. Từ một cô giao liên vùng giáp ranh cực kỳ nguy hiểm ai đã xin cho em được lên trên này, công việc nhàn nhã, tính mạng cũng đỡ bị đe dọa.

Hiền : Thưa thầy... nhưng nguyện vọng của em là được trở lại ấp...

Phan : Sao?

Hiền : Báo cáo trưởng ban, từ hôm được điều lên đây em cứ thấy mình nhàn nhã quá. Nói thật với trưởng ban em không muốn sự nhàn nhã như thế này.

Phan : *(Cười khẩy)* Thế đồng chí muốn gì?

Hiền : Học tập Nghị quyết được biết cả mặt trận đang náo nức lập công, tất cả đang dốc sức cho thắng lợi cuối cùng, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước. Thế mà hơn 3 tháng nay ở ban dân vận tôi chẳng được giao một việc gì cả...

Phan : Đồng chí có hiểu vì sao không?

Hiền : Không. Tôi chỉ có cảm giác là, chính trưởng ban không cho tôi đi đâu cả.

Phan : *(Phá lên cười)* Tôi thì có quyền hành gì. Tất cả là do cấp trên, do tổ chức... Hừ, mà đáng lẽ chính đồng chí phải biết lấy điều ấy chứ.

Hiền : *(Ngây thơ)* Em làm sao mà biết được ạ?

Phan : Không biết! Không biết mà lại dám yêu.

Hiền : *(Kinh ngạc)* Yêu? Thế nghĩa là...

(Vừa lúc ấy Lương vào, tay xách giỏ rau, không ai nhìn thấy anh)

Phan : Thứ nhất, điều kiện chiến trường, hoàn cảnh chiến đấu, cơ quan không thể chấp nhận chuyện tình ái yêu đương lúc này. Mới về có mấy ngày đã yêu.

Hiền : Nhưng... Em với anh Lương biết nhau từ trước kia mà.

Phan : Từ trước cũng phải gác lại! Đây là điều thứ nhất. Điều thứ hai cô cũng thừa biết bố Lương hiện làm gì? Hắn làm rạp trường một rạp chiếu phim trong thành phố. Như thế có nghĩa là tên đại tư sản, vừa là kẻ tàng chứa tuyên truyền đầu độc nhân dân thứ văn hóa nô dịch độc hại, là công cụ của chế độ bán nước. Hơn nữa, bản thân y thường xuyên giao tiếp với Mỹ, Đài Loan, Hồng Kông, Xanh Ga Po... Ai mà xác định được mục đích của các cuộc giao du đó.

Hiền : Trời ơi! Có phải vì thế mà tổ chức đã loại bỏ tôi?

(Hiền sưng ra vì đau đớn. Lương định chạy nhào vào... nhưng rồi anh nén lòng cam chịu. Lương quay đi, cúi đầu nư chạy)

Phan : Nhưng em yên tâm đừng quá lo Hiền ạ. Dù sao thì.. cũng còn có anh. *(Tấn công)* Anh sẽ che chắn cho em... Anh sẽ đề nghị chỉ bộ kết nạp em vào Đảng. Thế là Ban mình sẽ có 2 Đảng viên. Anh và em. Chúng mình sẽ cùng di hạp với nhau, là đồng chí của nhau *(sà xuống)* Em... Anh nói vậy em có hiểu cho anh không?

Hiền : Kìa thầy...

Phan : Đứng... đừng gọi thầy nữa. Anh cóc cần cái danh hiệu ấy... Anh chỉ cần có em.

Hiền : *(Hốt hoảng)* Trưởng ban!

Phan : Ban với bệ gì... Anh yêu em... Anh chỉ cần có vậy thôi...

(Quỳ xuống chân Hiền) Anh yêu em...

(Toại vô tình lao vào)

Toại : Báo cáo trưởng ban... Ôi cha mẹ ơi... *(Bịt mắt mình lại)*

Phan : *(Vừa ngượng, vừa tức, gắt)* Chuyện gì?

Toại : Dạ... không có chuyện gì cả. Em không thấy gì cả.

Phan : Sao đồng chí lại run vậy?

Toại : Em sợ...

Phan : Sợ cái gì?

Toại : Sợ trưởng ban.

Phan : *(Cười khẩy)* Quái lạ. Đáng ra tớ phải sợ cậu chứ.

Toại : Không. Em sợ trưởng ban. Lúc nào em cũng sợ trưởng ban!
(Đột ngột) Trưởng ban cứ coi như em không hề nhìn thấy... hoàn toàn không nhìn thấy...

Phan : Đồng ý. *(Bắt tay)* Mãi mãi không nhìn thấy.

Toại : Dạ. Vĩnh viễn không nhìn thấy.

(Lưỡng vào)

Phan : À, các cậu về cả rồi. Tốt. Bây giờ đồng chí Hiền đi nấu cơm. Chú ý đừng để lộ khói. Đi không dấu, nấu không khói, nói không to, ho không tiếng. Đồng chí Lưỡng qua hậu cần nhận thịt hộp về cho Ban còn tôi và đồng chí Toại chuẩn bị đi công tác về ấp.

Lưỡng : Anh Phan. Lúc trưa anh bảo tối nay tôi cũng được đi ấp kia mà?

Phan : À, đấy là ý tôi. Nhưng còn tổ chức cấp trên nữa chứ. Khổ thế đấy. Tôi thì lúc nào cũng mong muốn mấy anh em mình sướng khổ có nhau, sống chết có nhau... Thôi đồng chí Toại đi theo tôi.

(Phan đi, Toại nhìn theo Lưỡng và Hiền á ngai rồi cũng đi theo Phan)

Hiền : Anh Lưỡng! *(Im lặng, đau khổ, Hiền đến bên Lưỡng)* Anh... *(ôm Lưỡng khóc)* Anh đừng buồn, đừng nghĩ ngợi gì cả. Mặc kệ họ, ai muốn nghĩ thế nào thì nghĩ. Mình cứ trung thành với cách mạng và cứ yêu nhau, cứ yêu nhau mãi mãi nghe anh! *(Im lặng)* Anh Lưỡng!... Sao anh cứ im lặng thế? Em sợ lắm. Anh nói đi! Nói đi! Đừng im lặng thế?

Lưỡng : *(Nhìn Hiền)* Thôi, quên anh đi Hiền ạ!

Hiền : Anh Lưỡng!

Lưỡng : Quên anh đi *(Ôm ghì lấy Hiền)* Quên anh đi! Quên đi...

Hiền : *(Nức nở)* Quên anh đi là quên tất cả. Cái làng xác xơ bé nhỏ của mình... cả cái tuổi thơ cực khổ mà vô cùng đáng thương... cả những khi vượt ắp nằm hầm. Quên anh là quên hết.

Lưỡng : Ừ, quên hết. Quên hết đi!

Hiền : Nhưng như thế thì sống đi làm gì?

Lưỡng : Không thể vì anh mà đời em bị liên lụy.

Hiền : Thế còn con?

Lưỡng : *(Giật bản mình)* Sao? Con? Con?... Trời ơi, em đã có rồi sao?

Hiền : Anh, chẳng lẽ đó không phải là niềm vui? Chẳng lẽ đó lại là nỗi đau đớn của chúng mình? Không. Anh Lưỡng! ... Chúng mình đã có con. Đời chúng mình có cơ cực đến mấy thì con chúng mình nhất định sẽ sung sướng. Con chúng mình nhất định sẽ được hạnh phúc. Phải thế không anh?

Phan : Khẩn trương nghe chưa? Khoảng năm giờ chiều là xuống núi.

Toại : Rõ ạ.

Hiền : Thôi em phải đi nấu cơm đây. *(Vội vã ra ngoài)*

Toại : *(Vào)* Mày vẫn chưa đi lấy gạo à? Còn buồn hả? Thôi, thầy mẹ cuộc đời, buồn cái cóc khô gì. Giá như đổi được tao đổi quách cho mày.

Lưỡng : Đổi cái gì?

Toại : Bố mẹ! Trên đời này cái gì cũng đổi chác được cả, trừ bố mẹ. Mà khi thật, thiếu quái gì nghề làm ăn, bố cậu lại chọn nghề chiếu phim.

Lưỡng : Bố cậu là nghề gì?

Toại : Nghề... liệt sĩ.

Lưỡng : Nghề gì?

Toại : Liệt sĩ. Bố mình đã hy sinh từ hồi chống Pháp kia. Đấy, ông cụ đã chọn một công việc mà gia tài để lại cho con cái thật vô giá. Theo tớ, muốn bản thân mình sung sướng nhưng con cái khổ thì chọn nghề chiếu phim như bố cậu. Ngược lại, không có nghề nào để phúc lộc lại cho con cháu lớn bằng nghề hy sinh. Thôi, tớ phải chuẩn bị lên đường đây. Đêm nay vào ấp... biết đâu mình lại được nối gót bố, để lộc lại cho thằng bé hai tuổi của mình. Chào cậu.

Lưỡng : Khoan! Toại ơi!... *(Núu bạn lại)* Đây, tất cả những điều đồng chí nói là nghiêm túc đấy chứ?

Toại : Cực kỳ nghiêm túc, đồng chí Lưỡng ạ.

Lưỡng : Chẳng lẽ hy sinh lại là một công việc.

Toại : Là một công việc. Công việc cho mai sau.

Lưỡng : Thế... theo đồng chí... hoàn cảnh tôi lúc này... có nên hy sinh không?

Toại : Khoan! Cậu khoan hy sinh đã. Chưa đến lúc đâu.

Lưỡng : Tại sao?

Toại : *(Ghé vào tai)* Vì cậu chưa có con. *(Bỏ đi)*

Lưỡng : Khoan đã. *(Kéo bạn lại)* Thế giả dử... mình cũng đã có.

Toại : Sao? Cậu đã có... thế thì chết to rồi.

Lưỡng : Sao?

Toại : Nếu đúng thế thì ông Phan sẽ kỷ luật cậu. Kỷ luật nặng nề đấy.

Lưỡng : Mình không sợ kỷ luật.

Toại : Tất nhiên rồi. Cái thân mình đây thì sợ cái con khỉ gì. Nhưng tội nghiệp cho đứa con... Ông nội thì tư sản làm nghề chiếu phim. Bố lại bị kỷ luật vì hủ hóa...

Lưỡng : Không. Mình sẽ lên gặp lãnh đạo. Mình dứt khoát phải xin đi ấp... *(Vụt chạy đi)*

Hiền : Anh Lưỡng! *(Vớ Toại)* Có chuyện gì thế! Anh nói cái gì với anh Lưỡng thế?

Toại : Nói về tương lai đồng chí Hiền ạ!

Tắt đèn

II.

Đêm. Bìa rừng. Đại quân ta truy quét giặc. Kẻ thù la hét thảm hại. Quân giải phóng tràn lên, cò mặt trận phấp phới...

Sau trận chiến náo nhiệt là khung cảnh im lặng tĩnh mịch. Phan lồm cồm bò phía trước. Toại dìu Lưỡng bám theo. Lưỡng bị thương nặng...

Toại : Cố lên mày! Lưỡng ơi. Tỉnh lại đi đã, cố lên mà sống... Cố mà sống Lưỡng ơi... Quân ta đang thắng to, mày có nghe tao nói không?

Lưỡng : Thôi... Tao không sống được nữa đâu... mày cứ để tao nằm đây... chạy đi...

Toại : Không. Đừng chết Lưỡng ơi! Cố mà sống. Trên đời này không có gì quý hơn cuộc sống cả...

Lưỡng : Có đấy... Chẳng phải đồng chí đã nói với tôi như vậy... Tôi sẵn sàng hy sinh.

Toại : Trời ơ, đừng nói nhảm mày... nếu cần hy sinh thì... ừ, nhưng còn khối dịp. Nhưng bây giờ thì không nên... chưa nên... Kia Lưỡng... Lưỡng...

Phan : *(Nhào lại)* Cậu không khe khẽ cái mồm được à? Bọn Mỹ đã đổ quân dày đặc bốn phía...

Toại : Thì cứ trông cho nó đổ quân, kéo địch ra càng nhiều càng tốt.

Phan : Im đi. Tất cả là do các cậu không chấp hành mệnh lệnh.

Toại : Sao lại không chấp hành mệnh lệnh?

Phan : Tôi đã bảo rút... rút thật nhanh. Thế mà cậu Lưỡng cứ lao lên bắn... Bắn cái con khỉ.

Toại : Nó đang thực hiện quyết tâm của nó.

Phan : Nó muốn quyết gì thì quyết, nhưng nó đã làm khốn nạn lây cho tất cả chúng ta.

Toại : Nó làm khốn nạn chúng ta!... Có thật thế không? *(Ứa nước mắt)* Lưỡng ơi, tỉnh lại đi, tỉnh lại mà nghe buộc tội mày ơi!

(Bất ngờ súng lại nổ ran bốn phía)

Phan : Thôi, đồng chí ở lại đó với Lưỡng, tôi bò ra ngoài này, xem lối nào còn yên thì sẽ tổ chức rút. *(Đi)*

Toại : Trưởng ban!

Phan : Trời ơi, cái gì mà cứ toang toác lỗ mồm lên thế?

Toại : Anh Phan... anh bò đi... rồi nhớ bò lại. Đừng bỏ anh em tôi mà tội.

Phan : Đồng chí ăn nói thế à? Đồng chí coi thường trưởng ban thế à?

Toại : Dạ... Đó là tôi muốn nói...

Phan : Im đi. Chấp hành mệnh lệnh!

(Phan bò nhanh ra, Toại lo lắng dõi theo)

Lưỡng : *(Tỉnh lại dần)* Nước... nước đâu?...

Toại : Lưỡng! Chịu khó một chút, cố thoát ra khỏi vùng này tha hồ uống nước.

Lưỡng : Tôi muốn... tôi muốn...

Toại : Mày lại muốn hy sinh chứ gì?

Lưỡng : Tôi muốn sống. Tôi muốn nhìn thấy mặt con tôi. Hiền ơi...

Toại : Khe khẽ thôi. Tôi lạy ông trăm lạy. Hiền với từ đâu lúc này. Bốn phía chúng mình toàn là bọn Mỹ.

Lưỡng : *(Lại mê sảng)* Hiền ơi!... Em... lại đây với anh! Lại đây...

Toại : Cha mẹ ơi, đến nước này rồi mà vẫn còn tình ái.

Lưỡng : Lại đây... Anh sắp chết rồi đây. Lại đây với anh. Anh van em *(Hét to)* anh van em!...

Toại : Chết chết... *(Chạy vội lại)* Đây rồi. Em lại đây rồi. Xin anh ngậm bớt cái mồm lại.

Lưỡng : Em! Hãy nói thật với anh. Em có còn yêu anh không?

Toại : *(Thở dài)* Đến là khổ.

Lưỡng : Hãy trả lời đi.

Toại : *(Giật mình)* Có... yêu lắm lắm...

Lưỡng : Vậy tại sao lại để cho nó vuốt ve em? Vì sao hắn lại vuốt ve em?

Toại : Vì hắn là một thằng khốn nạn.

Lưỡng : Hắn là một thằng khốn nạn. Tại sao em không vạch mặt nó ra?

Toại : Phải sống để vạch mặt nó ra...

(Phan tiến vào. Toại sững người. Lưỡng vẫn thều thào mê sảng)

Phan : *(Tĩnh bơ)* Thế nào? Cậu Lưỡng có tỉnh lại được chút nào không?

Toại : Dạ... nó vẫn mê sảng, nói lung tung, dạ, nói tầm bậy tầm bạ...

Phan : Bằng mọi cách phải cứu cho được Lưỡng.

Toại : Nhưng làm sao mà dìu cậu ấy về tới cứ?

Phan : Đồng chí Toại, nghe cho kỹ mệnh lệnh của tôi. Dọc theo mép đá này... tiến thẳng tới mép rừng ấy... là lối đi duy nhất còn an toàn. Bọn Mỹ chưa chốt quân phía đó. Đồng chí nhanh chóng bò ra theo hướng ấy, vượt khỏi vòng vây, tìm cách bắt liên lạc với bộ đội trung đoàn đang ém quân ở Khe Múp. Nếu bắt được liên lạc, đồng chí dẫn đường cho họ quay lại đây cứu chúng tôi.

Toại : *(Mừng rỡ)* Nghĩa là... tôi được thoát ra ngoài một mình?

Phan : Tôi phải ở lại với đồng chí Lưỡng, dù sống, dù chết tôi cũng không thể bỏ đồng đội.

Toại : Rõ. *(Nhảy đi mấy bước chợt dừng)* Nhưng... có đúng lối này bọn Mỹ chưa đổ quân không?

Phan : Ơ hay, chẳng lẽ tôi lại lừa đồng chí à?

Toại : Không ạ... nhưng... hay chúng ta cùng công Lưỡng vượt vòng vây?

Phan : Không thể công Lưỡng đi lúc này được. Đi một mình cậu. vừa bí mật, vừa nhanh, làm sao trong đêm phải về tới Khe Múp. Công Lưỡng đi quá chậm. máu lại ra nhiều, rất nguy hiểm đến tính mạng. Hơn nữa cậu ấy lại đang mê, lỡ nó hét toáng lên thì nguy to. Thôi, đi đi!

Toại : Nhưng... hay là...

Phan : Sao? Không dám đi một mình à? Vậy đồng chí ở lại đây với Lưỡng. Tôi đi *(Định đi)*

Toại : *(Vội vàng)* Ấy ấy... tôi, tôi xin đi... *(Xách súng đi hấp tấp, lại dừng lại)* Mà... đi đúng lối này phải không ạ?

(Phan gật đầu. Toại ra khuất. Phan nhìn theo mỉm cười. Bất ngờ có tiếng súng, tiếng la hét... rồi tiếng Toại)

Tiếng Toại: Cứu tôi với! Tôi bị bắt... tôi bị bắt... cứu tôi... với...

Lưỡng : *(Chợt choàng tỉnh)* Cái gì thế? Ai kêu cứu thế? Ai bị bắt?

Phan : Nằm im đấy! *(Đi)*

Lưỡng : Anh Phan! Anh đi đâu?

Phan : Đi cứu cậu Toại! Cậu nằm im đấy, tôi đi cứu Toại đây...

(Phan lén ra một lối khác ngược chiều với hướng đi của Toại)

Tắt đèn

PHẦN THỨ HAI

(24 năm sau)

III.

Nhà riêng của Phan. Một căn nhà xây cất cầu kỳ, đồ đạc sang trọng. Đêm. Hiền đang lặng lẽ thắp hương lên bàn thờ...

Hiền : Anh Lương ơi! Người ta vẫn nói với em không ai chỉ sống bằng nỗi tiếc thương quá khứ. Nhưng em... em không thể sống nổi nếu như buộc phải quên đi tất cả những gì của hai mươi bốn năm qua.

Hai mươi bốn năm thời gian dài hay ngắn? Chớp mắt hay đằng đẳng, em cũng không còn phân biệt được nữa. Trước mắt em bây giờ cái gì cũng khác lạ. Tình người, lẽ sống, đạo đức, niềm tin, nỗi khát khao, niềm hy vọng, hình như đã biến dạng thay hình. Đôi khi em muốn làm như một kẻ đi tu, cố nhắm mắt bịt tai trước mọi xáo động cuộc đời để cho cõi lòng chỉ vọng vang cái hồi âm trong trẻo của quá khứ. Có khi em lại muốn quên đi, xóa đi như người đã tắm gội sau giấc ngủ vật vã để đủ sức lao vào ngày mới nháo nhác. Em không biết nên chọn cho mình cảnh sống nào đây...

Đã 24 năm em thắp hương cho anh... và không hiểu sao em cứ ngờ ngợ một ngày nào đó anh sẽ hiện về. Có lần đang đốt hương, em bỗng thấy trong làn khói lay động, uốn éo, em

hoảng hốt, hét lên. Lạy trời, cứ tưởng anh về thật. Ừ, mà sao anh hiện về mà em lại hoảng hốt? Em sợ ma hay sợ chính anh? Em nào có tội tình gì?

Chính anh đã bao nhiêu lần bảo em quên anh đi. Thế mà em lấy anh Phan, chẳng lẽ là một tội lỗi. Chẳng lẽ em không có quyền được lấy chồng? Lạy anh! Em là đàn bà! Em còn là người mẹ... Em cần có chồng và con chúng ta cũng cần có cha. Anh Phan dù sao cũng là đồng chí của anh, dù sao cũng là con người cách mạng đã đi qua một cuộc chiến khủng khiếp trên đất này. Anh Phan rất thương em và con. Con Thoa mình năm nay 23 tuổi. Nhờ có ba Phan mà con mình học hành tới chốn tới nơi, có công ăn việc làm. Nghĩa là em lấy anh Phan cũng cốt để trọn tình vẹn nghĩa với anh. Anh có nghe lời em nói không? Ôi sao hương lại cháy thế này? Sao khói lại lay lay thế này... Trời ơi, lạy anh! Lạy anh!... Em có tội... Không, em không có tội... Trời đất ơi!... *(Quy hấn xuống, Phan từ trong chạy ra)*

Phan : *(Lặng lẽ nhìn Hiền, một lát)* Em có ra ga đón con không? Giờ này tàu Hà Nội vào đến nơi rồi đó. *(Im lặng)* Con xuống tàu không thấy mẹ đón, nó buồn lắm đấy... *(Im lặng)* Nay... mà anh đã nói bao nhiêu lần rồi. Nhà mình toàn là cán bộ Đảng viên cả hương khói vừa vừa thôi, trông nó cứ nặng nề lại vừa mang tiếng. *(Chợt Hiền ngẩng lên nhìn Phan với con mắt lạ lẫm, Phan hạ giọng)* Anh biết ngày hôm nay là ngày mất của Lưỡng. Anh rất quý Lưỡng. Anh cũng trân trọng cái tình cảm ban đầu của em, trân trọng cái hy sinh anh dũng của Lưỡng. Vì thế anh đã thương yêu em, thương yêu con Thoa, thực sự coi con Thoa là con đẻ của mình. Chẳng lẽ sống với nhau đã mười mấy năm nay em không thấy hạnh phúc ư? Gia đình mình bây giờ có thiếu thứ gì đâu nào? Có thua kém ai đâu? Anh sắp được đề bạt lên làm giám đốc. Từ một nhà giáo nghèo hèn, theo cách mạng cho đến nay được thế này cũng tạm gọi là thỏa đáng. Con Thoa chúng mình đã tốt nghiệp đại học. Anh đã tìm cách nhận con về làm việc, lại còn tìm cách để bạn trai nó cũng được về đây. Thế là chiều nó hết sức. Chứ như thứ nói kể, thằng bạn trai ấy bố mẹ không còn, chỉ còn một ông chú, nó học xong xin việc không một nơi nào nhận. Hừ, chắc phải thế nào người ta mới không nhận chứ? Thế mà anh nhận. Anh đã hứa với con như vậy, anh đã làm hết sức mình vì em và con. Em còn muốn anh làm gì nữa?

Hiền : *(Cay đắng)* Đội ơn anh!

Phan : Ơn? Đã là vợ chồng không ăn nói cái kiểu đó! Tôi không cần cô ghi ơn theo kiểu đó!

Hiền : Anh muốn gì tôi cũng tuân theo. Chỉ xin anh một điều là đừng hành hạ tôi, đừng mắng nhiếc tôi trong ngày hôm nay. *(Bỏ vào bên trong)*

(Phan bọc bõ, bỏ đi. Sân khấu vắng. Một người đàn ông ăn mặc lôi thôi bước vào. Đó là Lương. Anh ngấm nhìn căn nhà vừa mĩa mai cay đắng, vừa tỏ ý mừng rỡ. Lương bước lại gần bàn thờ nơi có những que hương đang bốc khói)

Lương : *(Lẩm bẩm)* Lại hương khói. Sao người đời lại nghiện ngập được cái thứ này nhỉ? Ừ, mà người ta đang tưởng niệm ai ngày hôm nay? Hay là tưởng niệm tôi, liệt sĩ Trần Văn Lương!... *(Cười cay đắng)*

Hiền : *(Từ bên trong ra, hét lên)* Ôi trời đất ơi...

Lương : *(Quay phắt lại, cả hai sững ra. Hiền thụt lùi...)* Đừng sợ, và cũng chẳng có gì đáng ngạc nhiên cả. Tôi đang sống. Liệt sĩ Trần Văn Lương đang sống. *(Thở dài)*

(Hiền như bị thôi miên. Chị từ từ tiến lại đột ngột nhào đến ôm chầm lấy Lương)

Hiền : Anh ơi! *(Khóc)*

Lương : Đừng thế... Hoàn toàn không cần thiết chị Hiền ạ.

Hiền : Anh ơi... Anh có biết em khổ đến chừng nào không?

Lương : Anh biết. Em khổ như bao nhiêu người khác vẫn khổ, như tất cả các nỗi khổ khác trên đời.

Hiền : *(Đột ngột)* Nhưng tại sao lại như thế này?... Anh nói đi. Mọi việc thế nào nào. Hồi ấy anh mất tích ư? Tại sao anh Phan lại nói rằng chính anh ấy đã chôn cất anh? Tại sao?

Lưỡng : Tại anh ấy muốn thế.

Hiền : Sao?

Lưỡng : Và cả tôi nữa, tôi cũng muốn thế.

Hiền : Nghĩa là thế nào hả anh?

Lưỡng : Chẳng có nghĩa gì cả. Vô nghĩa.

Hiền : Ừ, thì thôi, đừng nhắc nữa. Nào, anh ngồi xuống đi. Ngồi xuống đây nào. À, mà anh về hôm nay thật may mắn. Thật là hạnh phúc. Anh biết không? Đêm nay, chỉ một lát nữa thôi, con Thoa của chúng ta sẽ về đây. Con của chúng ta anh biết không.

Lưỡng : *(Lặng lẽ)* Con của Hiền và Phan.

Hiền : Không. Con của chúng ta. Chính anh Phan cũng chấp nhận điều đó.

Lưỡng : Sao? Anh Phan cũng biết là con anh à?

Hiền : Biết chứ. Bởi vì sau khi sinh con được 8 năm... em mới lấy anh Phan.

Lưỡng : Còn con Thoa có biết ông Phan là bố dượng không?

Hiền : *(Ngập ngừng)* Cái đó thì...

Lưỡng : Tức là nó không biết...

Hiền : Anh Lưỡng... Em sinh con được một năm, hoàn cảnh chiến trường không thể nuôi con đại được, vì vậy anh Phan bàn với tổ chức cho em được ra Bắc. Sau đó 5 năm, khi cả nước chuẩn bị bước vào cuộc tổng tiến công giải phóng Sài Gòn thì anh Phan cũng được cử ra Hà Nội học.

Lưỡng : Hẳn chuẩn đấy!

Hiền : Không. Anh ấy có giấy giới thiệu hẳn hoi.

Lưỡng : Nếu có giấy tờ hẳn hoi, tại sao sau ngày giải phóng, ông ta không trở về ngay mà lại đi lung tung cho đến tận bây giờ khi thấy rục rịch chia tỉnh mới kéo nhau về đây.

Hiền : Chuyện đó thì em không biết. Em cứ nghĩ mọi chuyện là do tổ chức phân công.

Lưỡng : Và tổ chức cũng phân công cô lấy anh ta. Phân công con Thoa phải gọi lão ta bằng bố?...

Hiền : Anh Lưỡng!

Lưỡng : Khi con Thoa lên 8, chị đã giải thích với con như thế nào?

Hiền : *(Cay đắng)* Suốt những năm ấy, anh Phan một mực chiều chuộng con, vì thế nó rất quý anh ấy.

Lưỡng : Nhưng đến khi anh chị cưới nhau, nó đã 8 tuổi. Nghĩa là dù sao nó cũng biết lễ cưới ấy. Rồi đến khi nó 10 tuổi, 15 tuổi... chẳng lẽ nó không hỏi?

Hiền : Có... và... em đã nói dối con.

Lưỡng : Nói dối thế nào?

Hiền : Em nói ba Phan chính là ba đẻ của con, chỉ vì chiến tranh nên ba chưa dám nhận con. Ba mẹ yêu nhau nhưng tổ chức không cho phép. Bây giờ mới có điều kiện cưới nhau.

Lưỡng : Hay! May mắn thật.

Hiền : May mắn? May mắn cái gì?

Lưỡng : Chiến tranh.

Hiền : Anh nói cái gì thế?

Lưỡng : Bất hạnh nhất là chiến tranh. Nhưng cũng may mắn làm sao, nhờ có nó mà bao nhiêu sự giả dối, khổ nạn, đê tiện trên cuộc đời này có chỗ để đổ vấy lên. Chiến tranh! Tất cả vì mày, nếu không chúng tao chắc sẽ tốt đẹp ghê lắm. Lũ chúng tao lúc nào cũng sáng ngời như pha lê...

Hiền : Anh Lưỡng! Sao bây giờ anh ăn nói cay độc như vậy. Ngày xưa anh hiền lắm, anh hiền đến mức cứ một mực đòi em hãy quên anh đi...

Lưỡng : *(Thở dài)* Đúng thế! Nhưng có phải ngày xưa em cũng là một cô gái rất dối hiền từ. Ngày xưa em có biết nói dối đâu. Em có hề nói dối bao giờ đâu. Tại sao chỉ mới có 8 năm sau em đã nói dối con.

Hiền : Em không muốn con mình lớn lên phải mang trên người dấu ấn của sự bất hạnh. Em làm như vậy là vì con, vì tương lai của con.

Lưỡng : *(Nhếch mép gần như cười)* Ra thế. Anh cũng đã định chết vì con. Chúng ta đã được giáo dục quá chu đáo cái nghĩa vị sống vì tương lai, vì con cái...

Hiền : Nhưng chẳng lẽ điều đó không đúng?

Lưỡng : Điều đó rất đúng, nhưng chưa đủ. Chúng ta chưa lường hết được hậu quả của cuộc sống. Hay nói cách khác, chúng ta không biết được chính xác ngày mai cần ở hôm nay cái gì. Giống như một nhà giàu, cứ nuôi con bằng thịt thừa mứa, dành cho con tiền của đầy nhà, không để cho con dầm mưa dãi nắng vì sợ sau này con cái oán thán cha mẹ. Điều đó có xấu gì đâu. Nhưng họ không lường được rằng, con cái họ trong tương lai sẽ làm được cái gì. sẽ sống ra sao? Vất vả, khó nhọc, tai ương và bất hạnh cũng là hành trang không thể thiếu cho mọi kiếp người. Thế mà ba mẹ không chịu trang bị cho con.

Hiền : *(Sau một lúc)* Đêm nay anh đến đây để lên án tôi phải không?

Lưỡng : Không. Tôi chỉ muốn có sự thừa nhận... (*Hiền nhìn Lưỡng hoảng hốt*) Phải, tôi đòi sự thừa nhận đó. Suốt hai chục năm qua, tôi đã đi không biết bao nhiêu nơi. Khi quê hương giải phóng, tôi đã mò về tỉnh. Nhưng tỉnh bận sáp nhập, về huyện, huyện cũng nhập to ra, về tới xã, xã càng thay đổi tên họ để làm ăn lớn. Tổ chức bận bao nhiêu việc lớn, không ai xác nhận cho tôi. Họ động viên tôi tạm bằng lòng với danh hiệu liệt sĩ, sau này có điều kiện sẽ truy cứu. Tôi dò hỏi mãi mới biết được anh chị đang sống chung với nhau ngoài Hà Nội. Nhưng khi lần mò ra được ngoài đó thì mới hay rằng các người đã kéo vô hết trong Sài Gòn... Thật khốn khổ. Thời buổi này, kẻ chân đất như tôi đi cùng nam chí bắc đâu phải chuyện dễ. May mắn sao. Bây giờ tôi gặp anh chị ngay trên mảnh đất này. Giờ thì tôi không đòi mà là xin... xin anh chị chứng nhận cho tôi...

Hiền : (*Bàng hoàng*) Chứng nhận anh là ba đẻ của Thoa?

Lưỡng : Chuyện đó... đôi khi chưa thật cần thiết. Trước mắt tôi chỉ xin được mọi người chứng nhận là đang sống.

Hiền : Trời ơi! Tại sao lại phải như thế?

Lưỡng : Chị cũng biết đấy, với tất cả mọi người thì thằng Lưỡng này đã hy sinh. Hơn hai chục năm nay, hắn đã ăn gian niềm vinh dự lớn nhất là sự hy sinh. Hắn đã ăn gian bao nhiêu hương khói, tham ô không biết bao nhiêu là lời cầu nguyện thiêng liêng.

Hiền : Trời!

(*Thoa chạy ào vào*)

Thoa : Mẹ! (*Tất cả sững ra*) Cháu chào... bác ạ. Mẹ ơi, ba con đâu?

Hiền : *(Lúng túng)* Ba con... ra ga đón con kia mà.

Thoa : Ba đi lâu chưa hả mẹ?

Hiền : Cách đây chừng nửa tiếng... mà tại sao ba không gặp con?

Thoa : Con xuống tàu được hơn một tiếng rồi.

Hiền : Khổ chưa... Rửa con ở đâu... con ở trong nhà đợi hay ở sân ga...

Thoa : Con... *(Chợt buồn)*

Hiền : Có chuyện gì thế? À, mà anh bạn trai của con đâu, sao bảo sẽ cùng về với con?

Thoa : Anh ấy...

Hiền : Nó không về được à?

Thoa : Dạ... có.

Hiền : Nó đâu?

Thoa : Anh ấy về nhà rồi.

Hiền : Ủa, nhà cậu ấy ở đâu gần đây ư?

Thoa : Phía dưới cầu Ngung. Con cũng vừa về dưới ấy...

Hiền : Ra thế, trách gì không gặp ba. Thế sao con không mời bạn con lên đây chơi? Ít ra nó cũng phải đưa con lên chứ. Trời ơi, từ đây xuống cầu Ngung đường xa vắng về... đêm hôm thế này mà...

Thoa : Chú ấy không cho phép anh Nguyễn đi.

Hiền : Không cho đi?

Thoa : *(Uất ức)* Ông ta còn khinh rẻ con nữa... Ông ta cấm anh Nguyễn không được quan hệ với con... ức ức là *(Khóc)*

Lưỡng : Nói vậy là tôi hiểu rồi. Nhà dưới cầu Ngung... thế là đúng đấy.

Hiền : Đúng cái gì hả anh?

Lưỡng : Người đàn ông này rất quen biết chị và anh Phan.

Hiền : Ai thế?

Lưỡng : Thoa... Thoa... Con lại đây... bác hỏi! *(Tiến lại gần Thoa, Thoa sợ hãi thụt lùi. Hiền cũng lo sợ)*

Thoa : Ơ... cái bác này...

Hiền : Thoa! Con nên quay ra ga tìm ba về. Đi đi, con!

Thoa : Dạ...

Lưỡng : Khoan đã!

Hiền : Đi đi con. Ba con đang tìm ở ga, tội nghiệp.

Lưỡng : Ông ấy có phải là trẻ con đâu mà sợ lạc. Thoa, lại đây bác hỏi.

Thoa : Bác hỏi gì cháu?

Lưỡng : Cháu ở đâu về đây?

Thoa : Cháu học đại học ở Hà Nội ạ.

Lưỡng : Đại học gì?

Thoa : Lịch sử ạ. Khoa sử trường đại học tổng hợp.

Lưỡng : Lịch sử? Lịch sử là cái gì?

Thoa : Ôi cái bác này... Lịch sử tức là.... nghĩa là lịch sử nói chung ấy...

Lưỡng : *(Phá lên cười)* Hay thật, là lịch sử nói chung. Thế còn nói riêng? Có phải đó là cái gạch nối giữa năm sinh và năm tử của con người ta không? Cháu học cái đó phải không?

Hiền : Anh Lưỡng!... Tôi van anh... Thôi thì trăm sự tôi xin gánh chịu. Mọi oán hờn căm giận xin anh cứ trút lên đầu tôi. Còn với bọn trẻ anh đừng bắt nó phải tử cực.

Thoa : Có chuyện gì thế hả mẹ? Mẹ mắc nợ ông ấy à?

Hiền : Ừ, mẹ mắc nợ.

Thoa : Trời ơi! Nhà mình trông sang trọng thế này mà lại để mắc nợ.

Hiền : Thôi, con ra ga tìm ba đi, đi đi con!

Thoa : Dạ, con đi đây! Cháu chào bác ạ! *(Ra khuất)*

Lưỡng : Thế có nghĩa là Hiền cố tình không cho tôi gặp con. Cũng có nghĩa là Hiền không cho tôi quyền được thừa nhận là người đang sống. Vậy thì tôi là kẻ đã chết. Tôi tồn tại ngoài pháp luật. Tôi là âm binh. Tôi sẽ hành động như một âm binh. *(Đi ra)*

(Bỗng nhiên Hiền thấy bồn chồn sợ hãi... Nguyễn vào)

Nguyễn: Cháu... chào cô ạ!

Hiền : Chào cháu!...

(Chợt sững ra. Khuôn mặt Nguyễn gợn một nét gì đó của quá khứ khiến Hiền bồn chồn)

Nguyễn: Cô cho cháu hỏi, đây có phải là nhà Thoa không ạ?

Hiền : Ừ, cháu là...

Nguyễn : Cháu là Nguyễn, bạn học của Thoa.

Hiền : Nay thế gia đình cháu vẫn ở trong này à?

Nguyễn : Thừa cô, mẹ cháu chết vì bom. Ba cháu hy sinh trong chiến đấu. Cháu hiện sống với chú...

Hiền : Chú... chú à?

(Vừa lúc ấy Thoa và Phan vào)

Thoa : *(Reo lên)* A, anh Nguyễn! Thưa ba đây là anh Nguyễn, bạn con.

Phan : Chào anh! *(CHợt nhìn Nguyễn soi mói)* lạ thật... hình như tôi đã gặp anh ở đâu...

Nguyễn : Thưa chú, cháu chưa được gặp chú nhưng qua thư chú gửi cho Thoa đồng ý nhận cháu về làm việc, cháu cảm động vô cùng. Cháu nghĩ, đời cháu có chú và cô nâng đỡ dìu dắt là một hạnh phúc không gì thay thế được. Cháu...

Phan : Khoan đã... Tôi vừa nghe cháu Thoa kể. Anh có người chú ruột ở đâu gần đây à?

Nguyễn : Dạ.

Phan : Thế còn ba anh đâu?

Nguyễn : Dạ, ba cháu hy sinh rồi ạ.

Phan : Hy sinh, hay đấy. Này, tôi hỏi thực nhé. Ba anh tên là gì nhỉ?

Nguyễn : Dạ Toại, Hoàng Văn Toại.

Hiền : *(Kéo tay Phan qua một bên)* Anh!... Em cũng đã nhận ra từ lúc nãy kia. Nó giống anh Toại ngày còn trẻ quá! Thôi đừng hỏi cháu nữa, tội nghiệp.

Phan : Không. Cần phải hỏi. Cần phải làm sáng tỏ ngay lúc này... ngay tại đây.

Hiền : Nhưng anh làm thế để làm gì?

Phan : Để cho con chúng ta khỏi nhầm lẫn.

Thoa : Có chuyện gì thế ba?

Phan : *(Với Nguyễn)* Này anh bạn trẻ, anh có thể cho tôi biết rõ hơn về cái chết của ba anh được không?

Nguyễn : Thưa chú... Dĩ nhiên là cháu không rõ. Khi mẹ cháu mất, cháu phải đi sơ tán ra Nam Hà. Đến ngày ngừng bắn, chú cháu ra đón cháu và nói cho cháu biết ba cháu đã hy sinh.

Phan : Anh không biết rõ. Thế mà tôi rõ đấy. Ba anh không phải là hy sinh đâu... mà là chiêu hồi!

Hiền : Anh Phan!

Thoa : Thưa ba, suốt những năm học đại học, chúng con cũng có nghe tin đồn đấy. Vì thế anh Nguyễn không xin được việc ở đâu cả. Nhưng thưa ba, tin đó là tầm bậy.

Phan : Tầm bậy? Mà biết cái gì mà kết luận như vậy.

Thoa : Con không biết, nhưng chú của anh Nguyễn thì biết rõ. Chú ấy đã khẳng định có những kẻ khốn nạn, đề tiện đã vu oan cho ba anh Nguyễn.

Phan : Im ngay. Anh bạn trẻ ạ, sự thật lịch sử là như vậy, tôi cũng rất đau lòng. Vì lẽ ấy, tôi buộc phải từ chối không thể nhận anh vào công ty di tích lịch sử văn hóa của tôi được.

Thoa : Trời ơi!... Ba thương anh ấy... Ba thương chúng con...

Phan : Ba cực kỳ thương chúng con. Nhưng rồi mọi người khác có thương ba không? Ba sắp được đề bạt làm giám đốc... Đó là kết quả của cuộc đời trung thành tận tụy của ba, ba không thể đánh đổi được.

Hiền : Anh Phan!...

Phan : Cho nên vấn đề thứ hai, cháu Nguyễn ạ, Từ nay cháu cần cắt đứt mọi quan hệ với Thoa.

Thoa : Ba!

Hiền : Sao anh độc ác thế?

Phan : Trong cuộc đấu tranh giai cấp này, không thể có cách ứng xử nào khác. Các người đừng tưởng rằng hòa bình thống nhất hai mươi năm nay rồi, bây giờ mọi sự đã khác. Đừng tưởng đổi mới tư duy thì quan niệm về địch ta, về mâu thuẫn có khác. Không, các cháu là người học lịch sử? Vậy lịch sử là gì? Là một dòng thời gian trôi liên tục, không gián đoạn,

cái hôm nay là kết quả của cái hôm qua, cái ngày mai là do từ hôm nay mà có. Đời cha ăn mặn, đời con khát nước. Lịch sử là như vậy.

Nguyễn : *(Sau một lúc choáng váng đã trấn tĩnh)* Thưa chú... Cháu sẽ không xin về chỗ chú nữa để khỏi làm liên lụy đến chức vụ giám đốc sắp đề bạt của chú. Cháu cũng xin thề không bao giờ quan hệ với Thoa nữa để khỏi làm ảnh hưởng đến cả cuộc đời trung thành tận tụy của chú.

Thoa : Anh Nguyễn... Anh nói gì kỳ vậy?

Nguyễn : Tôi cũng thành thật xin lỗi Thoa về chuyện lúc tối chú tôi nói năng không phải với Thoa.

Phan : Sao? Chú anh dám nói năng không phải với con Thoa à?

Thoa : Chú ấy cũng nói ba không ra gì, chẳng khác gì ba đã nói về ba của anh Nguyễn.

Phan : À, lão thật. Này này, chú anh thì làm sao biết tôi mà dám...

Nguyễn : Thôi, việc của các chú bọn cháu không can thiệp vào. trước lúc đi, cháu chỉ xin phép đề nghị chú một điều.

Phan : Thoải mái. Dân chủ, cứ nói đi!

Nguyễn : Chú đừng xúc phạm đến môn học lịch sử của bọn cháu bằng sự dốt nát và bần tiện.
Chào chú, chào cô! *(Vụt đi ra)*

Phan : Trời đất ơi! Thằng khốn nạn!... Cả nhà thấy chưa? Đồ mặt vận, đồ chiêu hồi, phản quốc!...

Toa : Anh Nguyễn! Anh Nguyễn!... *(Chạy ào theo)*

Tắt đèn

IV.

Một lối mòn trên ngọn đồi phía ngoài thị xã. Không có ánh điện, chỉ có ánh trăng mờ nhạt. Những khóm lau lách xơ xác. Khoảng mười một giờ đêm.

Nguyễn cúi đầu đi như chạy. Có tiếng Toa gọi phía sau. Có lúc Nguyễn không nén được lòng định quay lại. Nhưng rồi lòng tự trọng đã chiến thắng. Anh bước nhanh hơn.

Toại từ phía trước đi ngược lại, cũng hấp tấp, hốt hoảng không kém gì Nguyễn.

Toại : Thằng Nguyễn phải không?

Nguyễn : Chú!

Toại : Sao về khuya vậy cháu?

Nguyễn : Còn chú, đã khuya rồi chú còn lên thị xã làm gì?

Toại : Chú!... không tài nào ngủ được. Mà cũng tại mày, thiếu chó gì con gái trên đời lại đi yêu cái con bé ấy... rồi tự dưng lại dẫn nó về nhà mình.

Nguyễn : Thì đã sao? Có việc gì mà chú ngại.

Toại : Có đấy cháu ạ... Cơ cảnh này không khéo lão ấy sẽ không nhận mày nữa cho mà xem.

Nguyễn : Chú đoán giỏi đấy. Lão ta tẩy chay cháu rồi.

Toại : Tẩy chay?

Nguyễn : Ông ta cũng lại gào lên: Con thằng chiêu hồi (*Ngừng ngẩn*) Mà chú ơi... có thật chú đã chôn cất ba cháu không? Thế liệu nay có thể tìm thấy mộ của ba cháu không?

Toại : Có thể...

Nguyễn : Vậy ngay ngày mai chú phải giúp cháu đi tìm mộ ba cháu.

Toại : Làm gì mà gấp gáp vậy?

Nguyễn : Cháu cần có bằng chứng...

Toại : Sao? Bằng chứng cái gì? Chẳng lẽ mày cuốc xương ba mày lên cho người ta xem ư?

Nguyễn : Kìa chú...

Toại : Thôi về! Về! *(Có tiếng Thoa gọi phía sau)* Tao bảo về.

(Cả hai người ra khuất. Sân khấu vắng một lúc. Thoa hốt hải chạy vào)

Thoa : Anh Nguyễn! Đứng lại em nói đã anh Nguyễn!...

(Đột ngột một bóng đen từ phía sau bụi lau bước ra. Đầu và mặt trùm kín vải đen. Thoa hét lên một tiếng. Bóng đen nhảy đến bế thốc Thoa lên. Thoa kêu cứu. Bóng đen vội bịt miệng Thoa và bế cô chạy)

(Nguyễn nhào trở lại. Anh đứng sững ra. Một giây anh lao về phía có tiếng kêu cứu)

(Từ hai phía ngược chiều, gần như đồng thời cả Hiền và Toại cùng chạy vào)

Hiền : Ai đó?

Toại : Ai đó?

Hiền : Ai?

Toại : *(Lẩm bẩm)* Chết cha rồi... *(Định tháo lui)*

Hiền : *(Nhào đến)* Này anh... Anh có nghe tiếng người kêu cứu không?

Toại : *(Cố quay mặt đi hướng khác)* Không... không nghe gì cả. *(Lại định đi)*

Hiền : Vô lý!... Tiếng kêu cứu to vậy mà anh không nghe sao? Hay là... hay là chính ông đã bắt cóc con tôi...

Toại : Này, này...

Hiền : Đúng rồi, trả con tôi đây! *(La to)* Ôi làng nước ơi.

Toại : Câm mồm, tao bắt con mày làm gì?

Hiền : *(Chợt nhận ra)* Ôi!...

Toại : *(Vội vàng quay mặt đi)*

Hiền : Đúng rồi... Anh Toại! Trời ơi... Anh Toại. *(Toại đứng đực ra không con biết làm cách nào)*
Trời ơi... hóa ra anh vẫn còn sống ư? Ồ, anh vẫn khỏe thế này sao? Thế mà người ta lại nói...

Toại : Người ta nói sao? Nói tôi chiêu hồi đúng không? Mà người loang tin ấy là ai thế? Có phải chính là đức ông chồng của chị không?

Hiền : Thôi thôi... em chẳng biết đâu những chuyện ấy. Bây giờ nhìn thấy anh vẫn còn sống, vẫn khỏe mạnh là tôi mừng lắm rồi. Anh Toại ơi, có phải anh cũng nghe thấy tiếng con Thoa tôi kêu cứu không? Nó kêu phía nào vậy hả anh?

Toại : *(Chỉ ra phía khán giả)* Phía này.

Hiền : Phía này? Nhưng mà vì sao nó lại kêu cứu?

Toại : Chắc là nó bị bắt.

Hiền : Ai bắt?

Toại : Kẻ thù.

Hiền : Kẻ thù nào? Làm gì có kẻ thù lúc này?

Toại : Lúc nào mà chả có kẻ thù. Cuộc đấu tranh giai cấp mà lại. Còn người đời là còn thù ghét nhau chị ạ.

Hiền : *(Từ từ tiến lại)* Này...

Toại : Sao?

Hiền : Con tôi đâu?

Toại : Hừ, ai mà biết được.

Hiền : Chính con anh đã bắt con tôi.

Toại : Cái... cái gì?

Hiền : Bố con anh đã bắt con tôi.

Toại : Bằng chứng?

Hiền : Bằng chứng à? Bằng chứng là cách nói, cách trả lời trơn tru và lấp lửng của anh. Con tôi cũng như con anh, đều dứt ruột để ra. Mà chắc anh cũng biết con trai anh yêu con gái tôi, biết đâu chúng nó sẽ thành vợ thành chồng, con tôi sẽ thành con dâu của anh, thế mà anh lại đứng dưng, không hề thương xót, không hề sốt ruột. Anh là cái thứ gì thế hả? Không. Ông đã chủ mưu bắt nó. Tất cả những lời trơn tru lấp lửng đều là bằng chứng của những âm mưu độc ác! Nhất định như thế.

Toại : Chà, giá như hai mươi năm trước đây chị dạy cho tôi cái kinh nghiệm ấy thì tôi đâu đến nỗi bị mắc lừa.

Hiền : Hai mươi năm, hai mươi năm... Tôi biết đâu những chuyện ngày xưa ấy. Tôi có dính líu gì đâu nào? Tại sao bây giờ cả anh, cả anh Lưỡng đều nhìn tôi bằng con mắt căm thù như vậy. Tôi biết đâu những gian truân khổ hạnh của các anh. Mà tôi nào đâu có sướng. Tôi sung sướng cái gì? May mắn gì hơn các anh nào? Mà giả dụ như tôi có sung sướng hơn, may mắn hơn thì thử hỏi điều đó liên lụy gì đến các anh?

Toại : Hay thật. Tôi có dính líu gì đâu! Tôi biết đâu những chuyện ấy! Đấy mới thực sự là những câu trơn tru và lấp lửng.

Hiền : Thôi... ông im đi! *(nói trong nước mắt)* Trời ơi! Tôi đã từng yêu thương quý trọng tất cả các anh. Có một thời như thế. Tôi cứ tưởng các anh sống chỉ cần yêu thương là đủ. Hóa ra người ta còn phải biết căm giận nữa. Bây giờ, bây giờ tôi căm thù các anh, căm thù tất cả các anh, cả anh, cả anh Lưỡng, cả chồng tôi nữa... Tôi căm thù lũ đàn ông các anh!...

(Phan cầm đèn pin lao vào)

Phan : Hiền đó phải không... Trời đất ơi em làm anh hết cả hồn...

Hiền : Con bị bắt rồi anh ơi!... *(Khóc)*

Phan : Ai bắt? Ai bắt?... *(Im lặng)* Ai kia... *(Chiếu đèn pin, Toại quay mặt đi phía khác)* Làm sao em lại biết con bị bắt?

Hiền : Em nghe phía trước có tiếng kêu cứu... chạy đến đây thì không còn nghe thấy gì nữa.

Phan : Này anh kia, chắc anh có nghe tiếng kêu cứu chứ?

Toại : *(Vấn dấu mặt)* Dĩ nhiên là có.

Phan : Nó kêu hướng nào?

Toại : *(Chỉ ra hướng khán giả)* Hướng này.

Phan : Hướng nào?

Toại : Hướng này.

Phan : Cám ơn! *(Với Hiền)* Nhanh lên em! *(Cầm tay Hiền kéo về phía đằng sau phong hậu)*

Hiền : Anh ấy bảo hướng ngoài này kia mà.

Phan : Khi người ta chỉ cho hướng ấy có nghĩa là mình phải đi hướng ngược lại, em hiểu chưa?

(Kéo Hiền chạy đi)

Toại : *(Sững người)* Khi người ta chỉ cho hướng ấy có nghĩa là mình phải đi hướng ngược lại.
Trời ơi! Giá như trước đây tôi cũng khôn ngoan như nó nhỉ? Sao tôi ngu lâu vậy hả trời!

Tắt đèn

V.

Trở lại nhà Phan. 2 ngày sau.

Phan đang cặm cụi viết bài diễn văn. Mồ hôi đầm đìa trán. Anh viết trong một niềm phấn khích đặc biệt. Phan đeo kính cầm bản thảo tiến lên phía trước đọc to:

Phan : "Kính thưa các đồng chí lãnh đạo!

Kính thưa các vị khách quý!

Kính thưa các đồng chí trong công ty!

Trước hết cho tôi được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc và sự xúc động tràn đầy với các đồng chí lãnh đạo đã tin tưởng tôi, giao cho tôi trách nhiệm quang vinh là chủ trì một cơ quan hết sức quan trọng của quê hương. Tôi hứa sẽ tận tụy suốt đời, trung thành tuyệt đối để không phụ lòng tin yêu của các đồng chí. Tôi tự xác định, giám đốc công ty di tích lịch sử và văn hóa là người cầm khóa giữ gìn kho báu vô giá của quê hương, lại cũng là con người cầm lái con thuyền để đưa khách ngược xuôi trên con sông thời gian, từ cội nguồn truyền thống đến bến bờ tương lai, để quan khách được nhìn tận mắt, được sờ tận tay từng hạt cát, ngọn cỏ của lịch sử.

Lịch sử là gì? Là cái thang bắc từ gốc đến ngọn, là con suối từ núi sâu ra biển khơi, là sự bất hạnh và niềm vinh quang nối nhau vô hồi của từng kiếp sống, của từng dân tộc. Còn văn hóa là gì? Là dấu ấn của từng năm tháng, như mặt trăng khi khuyết khi tròn, như trái cây khi chua khi ngọt, như mùa màng lúc thất bát lúc bội thu. Đi trên con sông thời gian

ấy, chúng ta không chỉ có ca hát và thưởng thức mà cần ngẫm nghĩ, chúng ta cần nụ cười và cần cả tiếng khóc, cần ngọt ngào và cần nếm cả những đắng cay...

(Hiền vào, dáng điệu rũ rượi. Chị nhìn chồng trong lúc đang cao hứng đọc diễn văn, thở dài. Phan quay lại)

Phan : Có tin tức gì về con không? *(Hiền lắc đầu)* Mà em đi những đâu nào?

Hiền : Em đi khắp, tìm khắp.

Phan : Khắp là những đâu?

Hiền : *(Ngồi phịch xuống ghế)* Tất cả.

Phan : Thật khổ. Tất cả là đâu, em phải nói cụ thể một chút chứ?

Hiền : *(Nổi cáu)* Tôi biết chỗ nào mà nói cụ thể. Tôi cứ đi, hết chỗ này đến chỗ nọ, hết phường này đến phường kia...

Phan : Ôi giờ! Thế có mà tìm.

Hiền : Còn anh, hai ngày vừa rồi anh đi những đâu?

Phan : Anh... Dĩ nhiên là anh phải đến cơ quan.

Hiền : Đến cơ quan? Chẳng lẽ nó trốn ở cơ quan à?

Phan : Em phải thông cảm cho anh. Anh đang chuẩn bị nhận bàn giao. Mà nào đâu đã xuôi lọt. Các ông trên tổ chức còn chần chừ cơ đấy... Hừ, chẳng biết các ông còn bắn khoản cái con mẹ gì? Thử hỏi cả cái tỉnh này, sự nghiệp lịch sử và văn hóa mà không trao cho tôi thì trao cho ai? Còn có ai đáng mặt cầm lịch sử quê hương này hơn tôi nào?

Hiền : *(Đứng dậy)* Phải đấy, ở đây anh là người cầm rất chắc lịch sử.

Phan : Đúng quá đi chứ lậy.

Hiền : Anh đã cho một người chết và một người khác chiêu hồi...

Phan : Cái gì?

Hiền : Có điều này anh chưa biết đấy, người chết thì đang sống trở lại. Còn kẻ mất tích chiêu hồi thì đang sống chồm chồm bên nách anh.

Phan : Nghĩa là thế nào?... Em phải nói cụ thể lên chứ, anh không hiểu thế nào cả?

Hiền : Việc đó là việc của anh. Còn tôi... tôi phải đi tìm con tôi...

Phan : Ô kìa, thì cứ bình tĩnh đã nào... Anh đang nghĩ cách đây... Có thể nhanh hơn... mà cũng chắc ăn hơn...

Hiền : Cách gì?

Phan : Thì em cứ vào đây đã... cứ ngồi xuống đây đã nào... À, hay để anh pha cho em cốc nước chanh nhé!

Hiền : Cách gì? *(hét to)* Cách gì nói đi? *(Khóc)*

Phan : Ô hay... Tại sao em lại quát anh? *(Cũng nổi cáu)* Chẳng lẽ tôi là nguyên nhân của mọi rắc rối này à?

Hiền : *(Khóc)* Con ơi! Mẹ có còn gì nữa đâu. Mẹ chỉ còn có con thôi. mất con là mất hết! Hết...

Phan : Hết... Đụng tý là nước mắt. Mà mọi sự cũng chỉ tại con mình nó hư. Ba mẹ thương con là thế... Nuôi nó ăn, chắt nó lớn, qua khỏi chiến tranh là vật lộn với cuộc sống đời thường. Thử hỏi ba mẹ có tiếc gì với nó nào? Tất cả là vì nó. Thế mà sau 5 năm xa cách, vừa mò xuống ga đã bay theo bồ. Về đến nhà không kịp hỏi ba mẹ một câu, không hề bày tỏ một chút xúc động nào trước cái cơ ngơi mà ba mẹ đã còng lưng chắt chiu gây dựng cho nó, chỉ thấy thẳng bồ giận bỏ đi là lao theo luôn... Thật vô phúc hoài công.

Hiền : *(Đứng bật dậy)* Anh có muốn kể ơn thì cũng phải tìm nó về rồi mới kể được chứ.

Phan : Tôi sẽ tìm nó. Tôi sẽ đưa lên mục quảng cáo nhắn tin của đài truyền hình.. *(Hiền bỏ đi)*
Kìa em... Anh đã bảo là em không cần đi đâu hết. Anh đang cần hỏi em cái này?...

Hiền : *(Lạnh lùng)* Tôi phải đi tìm con tôi. Nếu không tìm ra nó, tôi cũng không về đây nữa đâu. Anh đừng chờ...

Phan : *(Sửng người)* Cái gì?... Nói... nói đơn giản thế thôi à?

Hiền : Còn một điều này nữa, tôi cũng không nên nói dối anh. Hai ngày vừa rồi tôi đã tìm đến chỗ anh Lưỡng...

Phan : Lưỡng?...

Hiền : Và cả chỗ anh Toại nữa!

Phan : Trời ơi... Toại?

Hiền : Đó chính là người tự nhận là chú ruột của chính con đẻ mình...

Phan : *(Nghiến răng)* Ra thế? Và cô đã nghe những lời vu khống của chúng nó?

Hiền : Tôi có nghe họ nói những lời về quá khứ.

Phan : Và cô đã tin?

Hiền : Anh hãy biết rằng họ có nói và tôi có nghe. Thế thôi. Còn chuyện tin hay không... Chính tôi cũng không tự biết ra sao nữa. *(Bỏ đi)*

Phan : *(Sững sờ, đờ đẫn... Rồi như chợt choàng tỉnh)* Hiền! Khoan đã em... em đừng tin chúng nó... *(Tuyệt vọng)* Hừ... thì đi đi! Cuốn xéo đi! Cả một lũ phản bội. *(Quay về phía khán giả)* Đi đi, đi hết đi! Ông cóc cần... Tao sẽ quật ngã chúng mày trước khi chúng mày động đến lông chân của tao. *(Nhào qua máy điện thoại quay số)* A lô! Phòng công an thị xã phải không?

Tiếng trong máy: Chúng tôi nghe đây.

Phan : Tôi xin báo cáo với các đồng chí, hiện nay có một kẻ sống bất hợp pháp, mạo danh, đổi họ, hắn vốn là kẻ chiêu hồi, hiện hắn đang trú tại... *(bổng ngừng lại, sợ hãi)*

Tiếng trong máy: Đồng chí cứ nói tiếp đi... A lô, tên hắn là gì? Hiện trú ở đâu? A lô, sao đồng chí lại im lặng thế? Mà đồng chí là ai thế?...

Phan : *(Luống cuống)*À, không! Tôi... tôi nhầm đấy. Xin lỗi... *(Bỏ máy. Lẫn bầm một mình)* Không thể được... hắn bị bắt thì mình cũng không thể yên... *(Gục xuống)*

Tiếng nói trong quá khứ vang lên:

"- Hãy trả lời anh đi! Vì sao nó lại vuốt ve em?

- Vì hắn là một thằng khốn nạn.

- Hắn là một thằng khốn nạn. Tại sao em không vạch mặt nó ra?

- Được rồi, lần này về em sẽ vạch mặt nó.

- Đúng. Anh phải sống. Sống để vạch mặt nó ra.

- Phải sống để vạch mặt nó ra..."

Phan : *(Hoảng sợ)* Tao xin chúng mày... Tôi xin các đồng chí... Thầy xin các em... Dù sao chuyện cũng đã lâu lắm rồi. Thời gian đã phai phai. Hồi đó, tôi có lỗi. Nhưng sau đó...Từ đó đến

nay... Tôi đã cố sống tốt. Tôi đã làm hết sức mình... dù sao các em cũng là học trò cũ của tôi... chẳng lẽ lại đền ơn đáp nghĩa tôi như vậy? *(Bình tĩnh trở lại)* Chúng mày quả là một lũ vô ơn. Nhưng tao cóc sợ. Làm gì được tao nào? Chẳng lẽ người ta lại tin vào những bóng ma hơn tin vào một người chừng chạc, đàng hoàng như tao sao? Không. Chính tao là chứng chỉ của thời gian. Lịch sử đã chọn tao làm điểm tựa... Tao cóc sợ chúng mày!

(Bất ngờ cả Lương và Toại cùng xuất hiện)

Toại : Đừng vu cáo cho lịch sử!

Lương : Chỉ có anh mới chọn lịch sử làm điểm tựa chứ lịch sử chẳng ngốc nghếch gì mà lại tựa vào một kẻ như anh.

Phan : *(Nhìn gườm gườm)* Hai chúng mày đấy à?

Toại : Phải.

Phan : Kẻ như tôi là kẻ thế nào? Các anh nhớ là xưa kia, tôi đã là thầy của các anh, các anh mới rời ghế nhà trường mới có vài ba... vài ba chục năm thôi, đã vội quên sạch rồi sao?

Lương : Thưa thầy, chúng em đâu dám, chúng em nhớ như in từng chi tiết của lịch sử, nhớ khắc cốt ghi xương đấy ạ.

Toại : Đúng thế. Chúng em hôm nay được cái thân tàn ma dại như thế này cũng nhờ ơn thầy dìu dắt dạy bảo đấy ạ.

Phan : Thôi, nói toạc ra, các anh đến đây với ý định gì?

Lưỡng : Để đòi hồn.

Toại : Để ngã giá.

Phan : Để đòi hồn, để ngã giá... nghĩa là thế nào?

Lưỡng : Dạ thưa thầy và thưa trưởng ban! Tôi là kẻ đã chết, tôi đang hành động như một âm binh. Vì thế tôi đòi hồn.

Toại : Còn tôi, tôi là loại chiêu hồi, phản phúc, là thứ vứt đi của lịch sử. Vì thế tôi hành động như đám bụi đời, tôi cần ngã giá sòng phẳng.

Phan : Tôi không hiểu gì cả. Thế này là thế nào? Các người mất trí hết rồi sao?

Lưỡng : Xin đồng chí giám đốc cứ bình tĩnh.

Phan : Không. Không... Tôi không thể bình tĩnh được. Tôi không có thì giờ. Đồng chí trực ban đâu?

Lưỡng : Chiến tranh qua rồi.

Phan : À quên, đồng chí thường trực cơ quan đâu? Mời các ông này ra ngay.

Toại : *(Phá lên cười)* Thưa thầy, đây là nhà riêng của thầy cơ mà.

Phan : Nhà tôi? Ờ nhỉ? Vậy thì tôi... tôi mời các ông cuốn xéo đi cho. Đây là nhà tôi... là... thuộc quyền sở hữu của tôi. Các anh nên nhớ ngày xưa các anh chỉ là những.. những thằng bé.

Lưỡng : *(Cười to)* Đúng thế. Đã là ngày xưa, tất cả chúng ta đều là những thằng bé. *(Nghiêm mặt)* Nhưng trong lũ bé con ấy có những đứa ngây ngô và có những thằng khôn lỏi.

Phan : *(Đấm bàn)* Thôi đi! Tôi không có thì giờ...

Toại : *(Gườm gườm đi tới chắn trước mặt Phan)* Chúng tôi cũng không có thì giờ. Chúng ta cần ngã giá ngay. *(Một giây im lặng căng thẳng)* Nào, hãy ngồi xuống các bạn. Dù sao cả ba chúng ta cũng đều đã luống tuổi cả rồi. Tôi dẫu có bụi đời chẳng nữa cũng là loại bụi đời tóc điểm hoa râu. Vậy ta hãy ngồi xuống, ngồi đàng hoàng cho ra dáng đàn ông, cho ra vẻ người lớn, nếu không cứ mãi mãi là trẻ con đấy.

(Cả 3 bắt buộc ngồi xuống)

Sẽ bắt đầu thế nào đây nhỉ! Đồng chí Lưỡng, tôi đề nghị đồng chí phát biểu trước.

Lưỡng : Rõ. Tôi xin ý kiến. Ý kiến rất ngắn gọn. Có một thời tôi đã hiểu lầm giá trị của hai tiếng hy sinh. Tôi cứ tưởng cuộc sống không có gì cứu cánh có giá trị bằng hai tiếng ấy. Có nghĩa là, tôi đã toan lợi dụng cái danh nghĩa cao cả ấy. Còn đồng chí Phan thì lại lợi dụng sự thật thà thơ dại của tôi. Trong trận ấy, đồng chí Phan đã cố tình bỏ rơi tôi để thoát thân một mình...

Phan : Nói láo...

Toại : Đề nghị trật tự. Người lớn là phải trật tự. Tôi thì ngược lại. Tôi vốn là kẻ ham sống. Vì sao tôi ham sống, vì cuộc sống của tôi đã có sự bảo đảm vinh quang của cái chết bố tôi.

Tôi đã lợi dụng sự hy sinh cao cả xa xưa của bố để sống. Còn đồng chí trưởng ban đã lừa tôi, chỉ cho tôi cái lối thoát ra ngoài mà thực ra lối ấy kẻ thù đã phục kích sẵn.

Phan : Khốn nạn. Tao không nói chuyện với chúng mày, nghe chưa?

Lưỡng : *(Cũng bật dậy)* Nhưng chúng tôi lại cần nói chuyện với ông.

Toại : Cần sòng phẳng ngay lúc này, nếu không, cái chức giám đốc của ông mãi mãi chỉ là sự mơ tưởng.

Phan : *(Hoảng hốt)* Cái gì?

Lưỡng : Không phải chỉ có chức giám đốc, mà tất cả, tất cả sẽ sụp đổ.

Phan : *(Run lên)* Đồ,, đồ đề... tiện.

Lưỡng : Anh Phan! Thế là ta đã công khai rõ ràng với nhau rồi nhé. Cần nói thêm để anh biết, hiện nay chúng tôi đã viết sẵn các lá thư. Chúng tôi có thể gửi đi bất cứ nơi nào. Thời đại dân chủ mà lại.

Phan : Nhưng ai... ai thêm tin vào đơn của chúng mày.

Lưỡng : Không cần tin. Chỉ cần tổ chức nghiên cứu. Cứ để đấy nghiên cứu và tức thì anh sẽ trở về rất giống chúng tôi. Đây là vấn đề thứ nhất.

Toại : Vấn đề thứ hai. Chúng tôi hiện biết rõ chỗ cháu Thoa bị giam giữ...

Phan : Lại thế nữa.

Toại : Và chúng tôi có đủ khả năng để giải phóng cho cháu nếu như anh đồng ý chấp nhận cho hai chúng tôi mỗi người một điều kiện.

Phan : *(Rệu rã tinh thần)* Thôi... tôi hiểu cả rồi. Các anh đều là một lũ... đều cáng.

Lưỡng : Chúng em là học trò cũ của thầy mà.

Phan : Thôi, đừng nhắc nữa. Tôi cũng... cũng mất dạy từ lâu rồi... Vâng, thì thôi, ta là người lớn cả. Cứ sòng phẳng. Tôi đã hiểu hai điều kiện của hai anh. Tôi sẽ trao cháu Thoa lại cho anh Lưỡng. Từ nay anh cứ công khai là bố đẻ của nó... Còn anh Toại, tôi sẽ nhận cháu Nguyễn vào làm việc...

Lưỡng : Tôi không cần điều kiện ấy, vì sớm muộn con Thoa cũng sẽ nhận ra ai là ba nó.

Toại : Tôi cũng không cần điều kiện anh nói vì thằng Nguyễn đã thề là không bao giờ đặt chân tới chỗ anh nữa.

Phan : Hả? Vậy các anh cần gì?

Lưỡng : Tôi cần được sống.

Phan : Ô hay... Thì anh vẫn sống trơ mắt ra đó, ai làm gì anh đâu?

Lưỡng : Nhưng hiện giờ tôi vẫn là thứ âm binh. Tôi sống đây mà không có sổ sách văn tự, không có một tổ chức nào thừa nhận là tôi đang sống. Tất cả cứ cố tình gán ghép cho tôi cái danh hiệu liệt sĩ. Bây giờ chỉ có anh, người trưởng ban cũ của tôi, người trực tiếp thấy tôi bị thương trong trận đánh ấy... chỉ có đoạn kết là anh không nhìn thấy. Sau khi anh đi rồi, hình như tôi ngất đi. Khi tỉnh lại thì tất cả đã yên tĩnh. Sau đó nữa là một chuỗi dài thất lạc. Đấy, toàn bộ lời khai của tôi đã viết sẵn. Chỉ cần anh ký xác nhận cho tôi một chữ là tôi được cải tử hoàn sinh. *(Đưa tờ khai cho Phan)*.

Toại : Còn tôi, điều kiện của tôi dễ hơn đồng chí Lưỡng. Tôi cũng muốn anh ký xác nhận nhanh cho tôi một chữ vào tờ khai này...

Phan : Lại cũng để xin được sống?

Toại : Ngược lại, để được chết!

Phan : Được chết?

Toại : Được chết.

Phan : Trời đất ơi, tôi không còn hiểu thế nào nữa cả.

Toại : Cực kỳ đơn giản. Tôi muốn chết không cần vinh quang như hai tiếng hy sinh đâu. Chết. Thế là đủ. Bởi dù sao chết cũng đỡ nhục hơn là bị bắt. Tôi muốn cho thằng Nguyễn con tôi có một người bố đã chết chứ không phải chiêu hồi.

Phan : Thật là quái đản. Muốn chết sao không tự treo cổ mình lên.

Toại : Không... Tôi không ngu ngốc thế đâu. Thứ nhất, chết nói trong điều khoản này là chết từ ngày trước, chứ còn chết bây giờ thì vẫn chịu tiếng là thằng chiêu hồi đã chết. Thứ hai tôi không muốn chết thật. Tôi chỉ muốn chết danh nghĩa, chết trong các sổ sách, vẫn tự như bác Lương đây đã từng chết. Còn cái thân tôi, tôi vẫn cứ sống với tư cách là chú ruột của thằng Nguyễn như bấy lâu tôi vẫn sống. Việc này chỉ có anh chứng nhận được thôi. *(Trao bản khai cho Phan)*

Lương : Thế nhé, người đồng chí. Chữ ký trong bản khai của tôi không khó khăn gì đâu. Vì đây là sự thật, chỉ cần anh đủ dũng cảm nhìn thẳng vào sự thật, thế là xong.

Toại : Còn chữ ký cho lời khai của tôi lại càng dễ. Vì đây là nói dối một trăm phần trăm, hết sức phù hợp với anh.

Lương : Kính chào!

Toại : Chào! *(Cả hai định ra cửa... bất ngờ Hiền hiện ra, chị đứng chắn ngay lối ra vào, tóc xõa ra, ánh mắt dữ dội)*

Hiền : Các anh chưa thể về được đâu.

Lương : Kìa... Hiền!

Toại : Chị Hiền...

Hiền : Tôi yêu cầu hai anh quay lại. Anh Phan nữa, đứng lên đi. Tôi đã nghe tất cả cuộc mặc cả của các anh. Nhưng mọi việc chưa kết thúc. Chưa kết thúc thì mọi người phải ngồi nguyên tại chỗ, cứ phải đối mặt với nhau. Không ai trong chúng ta kể cả tôi có quyền tránh né cuộc chạm trán này.

Phan : Không... Hiền ơi! Anh không thể chấp nhận yêu cầu của chúng nó được. May ra... anh chỉ có thể ký cho thằng Toại được chết chứ còn chứng nhận cho thằng Lương sống thì... thì chính anh phải chết... chính anh phải chết em hiểu không?

Hiền : Tôi nghĩ... có lẽ anh sống như vậy quá đủ rồi.

Phan : *(Kinh ngạc)* Em nói sao?

Hiền : Thậm chí là thừa nữa.

Phan : Ra thế! Bây giờ thì tôi mới nhìn rõ tâm địa cô. Đồ rắn độc. Đồ bẩn thỉu... *(xông vào định tát)*

Hiền : Trời ơi!... Giá như ngày ấy tôi biết rõ mọi chuyện... Giá như tôi biết rõ rằng anh đã cố tình bỏ rơi anh Lương và Toại... thì... thì chắc chắn tôi đã giết anh. Thế mà tôi lại lấy anh... lại sống với anh... tươi cười, ôm ấp, chịu ơn chịu huệ anh... mười lăm năm trời có phải ít đâu... *(Ôm mặt khóc)*

Phan : *(Hét to)* Thôi! Đủ lắm rồi! Cuốn xéo hết đi! Cút đi!

Hiền : Không... *(Vịn chặt cửa)* Tôi nhắc lại không ai được rời khỏi đây. Tôi là chủ căn nhà này. Các anh đã đến đây thì phải nói năng cho ra nhẽ, cho đàng hoàng rồi mới được ra, chứ đây không phải là nhà thổ, hiểu chưa?

Phan : Thì đây *(Ký nhằng vào bản khai của Toại)* Tôi đồng ý cho anh chết!

Lưỡng : Còn của tôi...

Phan : Anh cũng phải chết.

Lưỡng : Thôi được. Trả lại bản khai đây.

Phan : Đùng hòng. Tao xé ngay tại đây cho mày xem. *(Định xé)*

Lưỡng : Đồ mất dạy. Đưa đây! *(Chồm tới. Hai người giằng nhau. Tờ giấy rách đôi. Diên tiết Lưỡng chụp cổ Phan. Cả hai quần nhau.)*

Phan : Chỉ vì mày... chỉ vì mày mà tao tan cửa nát nhà.

Lưỡng : Vì mày mà tao bơ vơ cả kiếp sống...

Toại : Trời đất ơi... cứu... cấp cứu!

Hiền : Không ai đến cứu đâu. Các anh hãy tự cứu lấy nhau.

(Toại xông vào định gỡ hai người ra. Cả ba người đoàn ông vùn nhau thành một đồng dử đội và quần trí. Hiền vẫn đứng. Hai tay giăng ra hai cánh cửa. Mắt nhắm nghiền như kẻ bị đóng đinh trên tượng chúa. Chợt có tiếng đập cửa)

Tiếng gọi: Mở cửa! Mở cửa!

Toại : Chết to rồi! Công an!

Hiền : Mặc kệ, đây là việc nội bộ, cứ quần nhau nữa đi!

Tiếng Thoa: Mở cửa mẹ ời! Mở cửa!

Hiền : Trời ời!... Con tôi!

(Tất cả sững ra đờ đẫn. Nguyễn và Thoa dắt nhau vào, mặt hớn hở. Bỗng cả hai đứng sững người. Những người lớn tuổi len lén nhìn nhau, hổ thẹn và cay đắng. Hiền gục xuống khóc)

Thoa : Có chuyện gì thế này?... *(Với Phan)* Ba! Làm sao đến nông nỗi này hả ba? *(Im lặng)*

Nguyễn : *(Với Toại)* Chú... chú đến chỗ này làm gì? Chẳng lẽ chú lại đi đánh nhau?...

Toại : Đâu có... chú chỉ đề nghị nhẹ nhàng...

Thoa : Cả bác này nữa? Bác dám bắt cóc tôi, giam tôi ở trong nhà. Tôi đã trình báo với công an, người ta sắp gô cổ bác mà bác còn đến đây gây sự.

Lưỡng : Gô cổ tôi... ha ha... Gô cổ một thằng đã chết? Tốt lắm. Người ta gô cổ tôi thì coi như tôi được thừa nhận là đang sống.

Thoa : Ô, ông này... ông này bị tâm thần rồi. Trách gì đêm qua ông ấy lại ngồi khúc hu hu một mình y như trẻ con.

Hiền : Thoa! Con không được hỗn...

Thoa : Nhưng ông ta đã phạm pháp.

Hiền : Không đâu con ơi... không phải phạm pháp đâu.

Thoa : Chính ông ta đã bắt cóc con.

Hiền : Ông ấy có quyền bắt con...

Thoa : Có quyền bắt con?

Hiền : Vì ông ấy là...

Phan : Kìa Hiền... *(Níu lấy vợ)* Kìa em...

Hiền : *(Hốt hoảng nói to)* Vì ông ấy mới chính là ba con!

Thoa : Kìa mẹ!

Phan : *(Quy xuống)* Trời đất ơi...

Thoa : *(Với Phan)* Ba!... Thế nghĩa là thế nào?

Nguyễn : Có nghĩa là bấy lâu nay em sống với một người không phải là ba mình mà cứ tưởng là ba mình...

Hiền : Cả cháu nữa. Bấy lâu nay cháu đang sống với một người...

Toại : Chị Hiền, tôi van chị... tôi lạy chị...

Hiền : Cháu đã sống với một người chính là ba mình lại cứ tưởng là không phải ba...

Toại : *(Ôm đầu)* Thế là hết.

Nguyễn : Trời đất ơi... thế này là thế nào? Chú? Ba?...

Toại : Tất cả chỉ vì con...

Nguyễn : Nhưng chúng con đâu cần sự dối trá ấy. Chúng con muốn sống một cách đường hoàng, trung thực... Tại sao ba lại phải nói dối?

Toại : Vì có kẻ đã cố tình dối trá với tổ chức, với cách mạng. Sự dối trá ấy đã giết hại cả cuộc đời ba. Nhưng ba bị bắt là do hấn, do cái lão Phan này. Thế mà chính hấn lại tung tin ba bỏ chạy, chiêu hồi, vào trong tù, bị chúng đánh đau quá ba có khai, nhưng ba khai bậy khai bạ. Ba ở ban dân vận thì nói hậu cần. Trưởng ban tên Phan thì ba nói là Phương. Cơ quan ở gần Khe Múp thì ba nói dưới đèo Giăng... Kết quả, cái ban dân vận của ba vẫn còn, trưởng ban vẫn sống trơ mắt ra đó. Thế mà chính lão ta lại bảo ba đã khai báo hết, làn tổn thất cách mạng vô cùng nặng nề... Con nghĩ ba ra tù với một lý lịch nặng nề như thế thì sống thế nào nổi.

Hiền : *(Từ từ mở toang cánh cửa, giọng trầm xuống)* Thôi... thế là quá đủ rồi. Đừng ai nói gì nữa... Đừng ai kêu rên nữa. Các con, điều này thì các con có thể tin một trăm phần trăm, mẹ là mẹ thật của các con. Có điều, mẹ cũng có lỗi. Thôi, các con là những người được học môn lịch sử, được làm công việc viết sử, tùy ở các con... Giờ thì, tôi yêu cầu các ông ra đi! Về đi! Đi hết đi... cửa mở rồi đó, ai muốn đi đâu thì đi, tùy các ông lựa chọn... *(Tiến ra khán giả)* Giải tán đi... Tôi van lạy mọi người... Cho tôi được ngồi yên một lúc. Tôi cần ngồi yên ít nhất là một đêm nay để được bình tâm suy nghĩ. Tôi cần suy nghĩ... hãy đi cho tôi yên.

Phan : Khoan đã... Thế này thì oan tôi quá! Cho tôi xin nói một câu.

Lưỡng : Tôi xin được nói một lời...

Toại : Tôi nữa...

Nguyễn : Ba... Các bác... các chú... Tốt nhất là các bác đừng nói gì nữa. Dù sao thì tất cả chúng ta vẫn được sống... Được sống ngay bên thềm thành phố... Còn bao nhiêu bác, bao nhiêu chú khác đã không còn... cũng ngay bên thềm thành phố... bên thềm của bình yên... Có biết bao nhiêu điều dối trá... Nhưng có một sự thật này là hiển nhiên: Chúng ta đã chiến thắng.

Thoa : Phải. Có bao nhiêu là lỗi lầm, nhưng có một sự thật là. lẽ phải, chân lý thuộc về chúng ta. Nếu không chúng ta làm sao thắng được.

Nguyễn : Bọn trẻ chúng con không dám nói những điều đạo lý quá cao siêu với cha mẹ, nhưng bọn con được học lịch sử, bọn con có quyền tin rằng, lịch sử là công bằng, nỗi oan nhỏ không xóa nổi lẽ công bằng lớn lao... Cái đau riêng là có thật nhưng không vì thế mà che lấp được niềm vui của sự nghiệp.

Thoa : Mẹ ơi... con có thể đến bên mẹ được không? Mẹ cứ ngồi suy nghĩ... nhưng đừng xa lánh con. Chúng con thương mẹ, thương ba, thương các chú, các bác. Bởi vì không có mẹ, không có những nỗi đau đớn nhọc nhằn ấy thì làm gì có chúng con.

Hiền : Con!... Các con của mẹ!

(Bài ca hào hùng của quá khứ vang vọng lên, da diết, bồi hồi...)

Màn

-- Hết --

Chia sẻ ebook: <https://downloadsach.com>

Follow us on Facebook: <https://facebook.com/caphebuoitoi>